

PREDBEŽNÁ VÝSKUMNÁ SPRÁVA NÁRODNÉHO PROJEKTU DÁTA O DUŠEVNOM ZDRAVÍ

Tento dokument predstavuje skrátenú verziu pôvodného materiálu.
Pre komplexné informácie odporúčame oboznámiť sa s úplnou verziou dokumentu.

ČO JE PREDBEŽNÁ VÝSKUMNÁ SPRÁVA (PVS)?

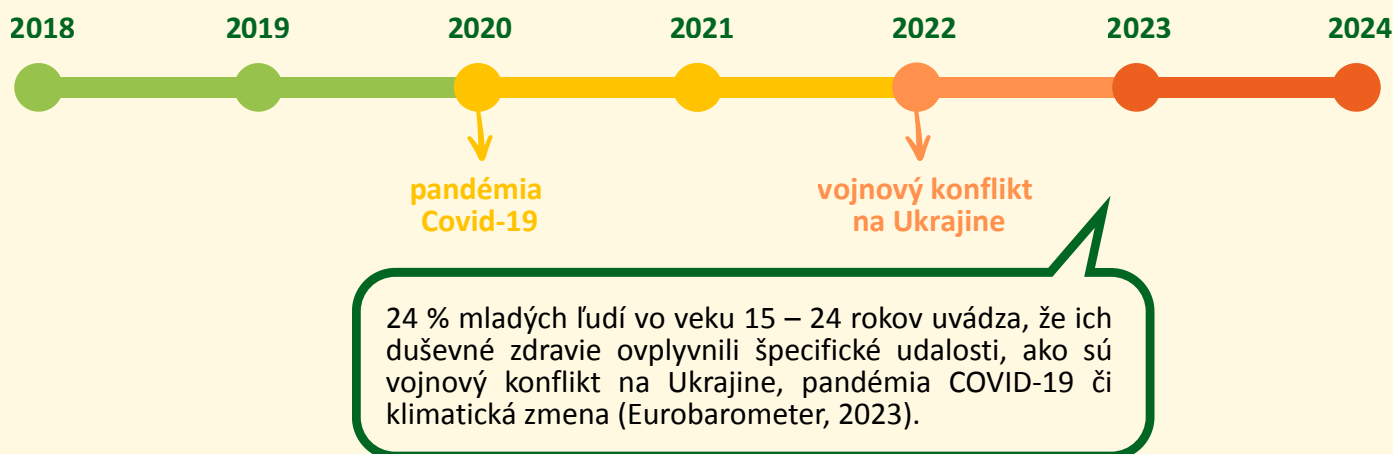
Syntéza zistení a agregovaných anonymizovaných dát týkajúcich sa duševného zdravia cieľovej skupiny detí, žiakov a študentov vo vekových kategóriách od 3 do 26 rokov.

AKO A Z ČOHO JE PVS TVORENÁ?

Výsledok analytického a deskriptívneho spracovania rozsiahleho súboru viac ako 260 zdrojov rôzneho charakteru (niektoré relevantné zdroje dát a informácií mohli byť prehliadnuté a nestali sa súčasťou PVS), napr.:

- medzinárodné výskumy a prieskumy opakovaného charakteru (napr. EU Kids Online Slovensko, Európsky školský prieskum o alkohole a iných drogách v SR, HBSC Slovensko),
- domáce a medzinárodné výskumy,
- voľne dostupné dátové zdroje, dátové súbory poskytnuté stakeholdermi (napr. Centrum vedecko-technických informácií SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Národné centrum zdravotníckych informácií SR, Štatistický úrad SR, Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže SR, Národná linka na pomoc deťom v ohrození VIAC AKO NI(c)K, Linka detskej istoty, UNICEF Slovakia a i.) pre účely Predbežnej výskumnej správy.

PVS je ohraničená časovým intervalom 2018-2024, z dôvodu zachytenia trendov v oblasti duševného zdravia v období pred a počas pandémie COVID-19 až po súčasnosť, vychádzajúc z čo najaktuálnejších dát.

KÝM SA ZAOBERÁ PVS?

Generácia Z (narodení v rokoch 1997 až 2012) a generácia Alfa (narodení od roku 2010) - venujú sa téme duševného zdravia a častejšie vyhľadávajú odbornú pomoc než staršie generácie (Americká psychologická asociácia, 2018).

ČO SA DOČÍTATE V PVS?

DUÁLNY MODEL DUŠEVNÉHO ZDRAVIA

POZITÍVNE INDIKÁTORY

Sledovanie trendov v oblasti pozitívnych indikátorov duševného zdravia, ako sú napríklad celková spokojnosť so životom či prežívanie pozitívnych emócií.

Dievčatá vo všetkých sledovaných vekových skupinách (11, 13 a 15 rokov) vykazovali nižšiu mieru spokojnosti so životom ako chlapci. Porovnania rokov 2018 a 2022 ukázali pokles spokojnosti najmä u 15-ročných dievčat (HBSC, 2023). Vyššia spokojnosť bola zaznamenaná u detí z východného Slovenska, no zároveň mládež z menších miest a vidieka vykazuje nižšiu životnú spokojnosť (EU Kids Online, 2022).

30 % mladých (15–24 rokov) sa cíti unavene a vyčerpane (prieskum Eurobarometer, 2023).

NEGATÍVNE INDIKÁTORY

Väčšina prejavov rizikového správania mladých, tak ako ich zachytáva prieskum ESPAD (2024) u 16-ročných alebo štúdia HBSC (2023) u 11- až 15-ročných, dosahuje vysokú mieru rizikovosti len u menšej časti populácie.

Najčastejšie pokusy s návykovými látkami sú vo veku 14–16 rokov (ESPAD, 2024; EHIS, 2019; NCZI, 2018–2013).

Až 93,5 % mladistvých páchatel'ov spáchalo trestný čin pod vplyvom alkoholu alebo drog. Závislosti sú kľúčovým rizikovým faktorom kriminality mladých ľudí (GR ZVJS, 2025).

31 % telefonátov detí a mladých ľudí na Linku detskej istoty sa týkalo strachu, smútku, úzkosti a trémy, ďalších 24 % pocitu neistoty a osamelosti (Linka detskej istoty, 2025).

VZDELÁVACIA OBLASŤ

Klesajúca miera spokojnosti so školou s pribúdajúcim vekom žiakov (HBSC, 2023):

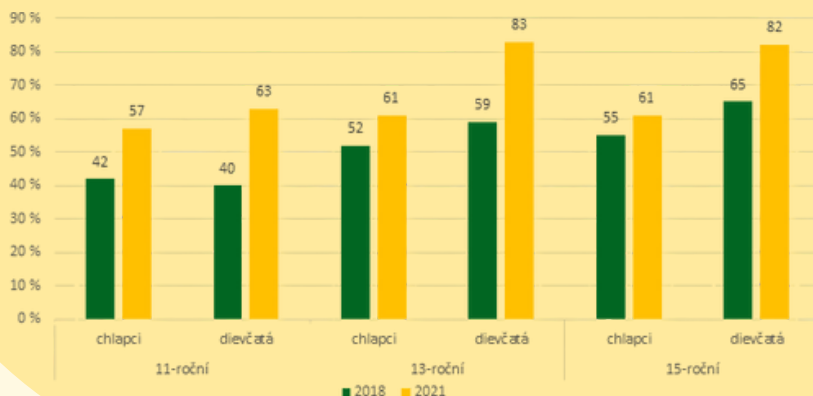
Spokojnosť so školou	11-roční	13-roční	15-roční
Chlapci	26 %	19 %	18 %
Dievčatá	31 %	17 %	17 %

SOCIÁLNA OBLASŤ

Adolescenti bez sociálnej opory sa obracajú do online prostredia (sociálne siete) ako náhradu sociálneho kontaktu (Dvorská, 2022).

EMOCIONÁLNA OBLASŤ

Medzi rokmi 2018 a 2021 došlo k nárastu pociťovania negatívnych emócií a pocitov 11- až 15-ročných žiakov (HBSC, 2023).

KOGNITÍVNA OBLASŤ

21 % žiakov nedosiahlo priemernú úroveň čitateľskej gramotnosti; 6 %, nedosiahlo ani základnú úroveň, slovenskí 15-roční žiaci dosiahli výsledky pod priemerom OECD v čítaní, matematike aj prírodných vedách (NÚCEM, 2019; NIVAM 2023).

Okolo 80 % 11-ročných detí, 60 % 13-ročných a menej ako 50 % 15-ročných spalo aspoň 8 hodín počas týždňa s bežnou školskou dochádzkou. Podstatná časť detí spí menej než uvádzajú odporúčania optimálnej dĺžky spánku (HBSC, 2023).

ČO SME NE/ZISTILI?

- Súčasný stav poznania je **fragmentárny**.
- **Chýba systematický zber údajov** a jednotný výskumný rámec.
- Väčšina spracovaných dát má prierezový charakter, chýba sledovanie vývoja v čase.
- Väčšina dát sa zameriava na problémy (napr. depresia, úzkosť), pozitívnym indikátorom duševného zdravia (napr. spokojnosť so životom) je venovaná menšia pozornosť.
- Disponujeme **nedostatkom reprezentatívnych dát**.
- Oblasť duševného zdravia detí predškolského a mladšieho školského veku (3-10 rokov) je v súčasnosti vedecky málo pokrytá.
- Absentujú dáta, na základe ktorých by bolo možné konzistentne a ucelene charakterizovať stav duševného zdravia **špecifických skupín detí a mládeže** (napr. osôb so zdravotným znevýhodnením, detí a mládeže z marginalizovaných rómskych komunít, odíedencov z Ukrajiny, klientely špeciálnych výchovných zariadení, mladých ľudí, ktorí nie sú ani v zamestnaní, ani vo vzdelávaní alebo v odbornej príprave - tzv. NEETov – Not in Education, Employment or Training).
- Absentuje kvalitatívny aj kvantitatívny výskum zameraný na súvislosti duševného zdravia a kriminálnej kariéry.

AKÉ JE RIEŠENIE?

Zistenia a identifikované limity z Predbežnej výskumnej správy budú slúžiť pre nastavenie **celoslovenského reprezentatívneho zberu dát** o duševnom zdraví detí, žiakov a študentov v rámci projektu NP Dáta o duševnom zdraví.

Výskumné údaje NP Dáta o duševnom zdraví budú dostupné po zbere dát, ktorý sa uskutoční v školskom roku 2025/2026. Zber dát bude realizovaný od 09/2025 vo vybraných materských, základných, stredných a vysokých školách a bude sa zameriavať na deti a mladých ľudí vo veku 3-26 rokov.

Výsledky budú zverejnené v Hlavnej výskumnej správe v roku 2026 a následne v prvej **Národnej správe o obraze duševného zdravia detí, žiakov a študentov 2026**. Správa identifikuje stav duševného zdravia detí a mladých ľudí na Slovensku a bude východiskom pri tvorbe politík nielen v rezorte školstva.

Zoznam použitej literatúry a dátových zdrojov je na vyžiadanie k dispozícii u autorov.

Spolufinancovaný
Európskou úniou

PROGRAM
SLOVENSKO

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VÝSKUMU,
VÝVOJA A MLÁDEŽE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY